

ИН ВИТРО ТЕСТ ЗА СОРТОВА ЧУВСТВИТЕЛНОСТ НА ФУРАЖЕН ГРАХ КЪМ ПОЧВЕНИЯ ХЕРБИЦИД ПЕЛИКАН 50СК

СВЕТЛА ЯНЧЕВА, МАЯ ДИМИТРОВА, ХРИСТИНА ЧЕРАДЖИЕВА
Аграрен университет, Пловдив

In vitro Test for Selectivity of Soil Herbicide Pelikan 50SC to Winter Forage Pea

S. Yancheva, M. Dimitrova, H. Cheradjieva
Agricultural University, Plovdiv, Bulgaria

Abstract

Developed *in vitro* test provides first data for sensitivity of two winter forage pea cultivars to the herbicide Pelikan SC (Diflufenican 500 g/l). Due to the lack of data for herbicide application in pea, the concentrations of 10, 15, 20 and 25 ml/da have been studied in our experiments. Investigation indexes of germination and growth characteristics of the seeds were evaluated from day 3 to 28 during *in vitro* culture.

Recommended for bean and sunflower working dose of the herbicide 25 ml/da was phytotoxic for studied pea cultivars and resulted in inhibiting germination to day 14 in cv. № 11 while in cv. Mir the germination was decreased with 10%. The effect herbicide in all studied doses was expressed by blocking of the chlorophyll synthesis and growth inhibition of both cultivars. There was strong genotype dependence – cv. № 11 showed higher sensitivity to the herbicide, compared with cv. Mir.

Key words: pea, diflufenican, selectivity, *in vitro*

Грахът е едно от най-старите културни растения, което се отглежда за храна на хората, за фураж на селскостопанските животни и за зелено хранене, а в някои райони и за зелено торене. Агротехническото му значение се определя от това, че подобрява структурата, фитосанитарните условия и микробиологичните процеси в почвата, като стабилизира нейното плодородие (Терзиев и кол., 2007). Грахът е особено чувствителен към химични препарати и при отглеждането му е важно да се отчита сортовата чувствителност към тях, а не само биологичната им ефикасност. За борба срещу едногодишни широколистни плевели след сеитба преди поникване на културата може да се прилага *прометрин* [Гезагард 500 СК (ВП)] 250 - 300 ml/da. Срещу едногодишни житни и някои широколистни плевели, почвено, преди поникване на културата и плевелите се препоръчва *s-метолахлор* [Дуал голд 960 ЕК] 120 ml/da. В предсеитбения период на фуражния грах с инкорпориране може да се използва и *трифлуралин* [Трифлурекс 24 ЕК] 300 - 400 ml/da, но поради ранния срок на сеитба, когато почвената влажност е висока, това най-често е технически неосъществимо (Димитрова, 1994; 1998; 2000). Срещу едногодишни и многогодишни житни плевели през вегетацията (3-5-и лист на плевелите и 10 - 20 cm височина на балура) може да се прилагат някои „балурициди“: *пропаквизафол* [Ажил 100 ЕК – 80] 150 ml/da, *флу-*

азифол [Фузилад форте 80] 100 - 130 ml/da, *феноксаптроп* [Фуроре супер 7,5 ЕВ -120] 200 ml/da и др. (Тонев и кол., 2007; Димитрова, 2008). Установено е, че листните противожитни хербициди циклоксидим [Фокус ултра 100] 200 ml/da и *тепралоксидим* [Арамо 100] 200 ml/da имат висока селективност към фуражния грах (Димитрова, 2002). По данни на същия автор (Димитрова, 2005) при смесен тип на заплевеляване на площите се препоръчва тези два хербицида да се прилагат в система с *бентазон* или с почвения хербицид *s-метолахлор*, което води до увеличаване на добива от зърно с 18% до 52%. При наличие на широколистни плевели в началните фази от развитието на културата – вегетационно (3-4-и трилистник на културата) са селективни следните хербициди: *бентазон* [Базагран 600 СЛ] 150 ml/da, *метрибузин* [Зенкор 70 ВФ] 50 - 70 g/da и *МЦПА* [Дикопур М] 150 ml/da.

Целта на настоящето изследване беше да се проучи чувствителността на два сорта зимен грах към почвения хербицид ПЕЛИКАН 50 СК (а. в-во 500 g/l *дифлуфеникан*) при контролирани *in vitro* условия.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Експерименталната работа е проведена в Лабораторията по растителни биотехнологии към Аграрен университет – Пловдив.

Растителен материал. Използвани са два сорта зимен грах: **Сорт № 11** (стандарт) е създаден е в ИРГР – Садово. Получен е по пътя на многократен масов отбор в интродуциран от Франция сорт. Райониран е за цялата страна от 1984 г. Сортът основно е с направление за зърно. Принадлежи към групата на ранните сортове и узрява в началото на юни. Притежава добра зимоустойчивост. Освен за концентриран фураж този сорт може да се отглежда и като зеленчуков, тъй като има и добри вкусови качества. **Сорт МИР** е създаден в ИРГР – Садово с партньорството на ИТТИ – Пловдив и ИФ – Плевен чрез сложна кръстоска на ALLER FRUHESTE × SOFIA × N30. Райониран е за цялата страна от 1984 г. Типично фуражен сорт с направление за зелена маса. Отличава се с бърз темп на растеж и развитие рано през пролетта. Достига технологична зрялост в началото на май, а семената узряват в първата половина на юни. Презимува успешно в цялата страна.

Характеристика на хербицида Пеликан 50 СК. Активно вещество *дифлуфеникан 500 g/l*. ЛД₅₀ орално за плъх – 2000 mg/kg. У нас е одобрен в доза 25 g/da срещу едногодишни двуседелни плевели при фасул и слънчоглед. Персистентност в почвата – над 4 - 5 месеца. Почвен хербицид – внася след сеитбата, преди поникването на културата.

Хранителна среда. Изходните експланти бяха култивирани на модифицирана хранителна среда MS (Murashige & Scoog, 1962) с намалена на половина концентрация на макроелементи (½ MSO), обогатена със захароза (30 g l⁻¹) и желирана с Мерк агар (7 g l⁻¹) при pH = 5,7.

Методика на експерименталната работа. Отчитането на фитотоксично действие на хербицида бе извършено на 3-, 7-, 10-, 14-, 17-, 21-я и на 28-я ден след третирането. Визуалната симптоматика на външни признаци на фитотоксичност включваше отчитане на хлороза, некроза, изсъхване на растения и др. Получените резултати са обработени по стандартни статистически методи.

Стерилизация на изходния материал. Стерилизацията на изходния материал от два сорта зимен грах е изпълнена по следната схема:

Третиране на семената с концентрирана H₂SO₄ (1 min); Промиване с течаща H₂O; Третиране с 0,3% HgCl₂ (10 min); Промиване 3 пъти по 5 min със стерилна дестилирана H₂O.

Въвеждат се по 5 броя семена в култивационен съд. Като култивационни съдове са използвани малки стъклени буркани (180 ml).

Третиране с почвен хербицид. Препоръчителната работна концентрация на хербицида при други култури – слънчоглед и фасул е 25 ml/da, но липсват данни за грах. В нашите експерименти *in vitro* са приложени следните концентрации на хербицида: 10, 15, 20 и 25 ml/da.

Площта на култивационния съд се определя по формулата $S = \pi \cdot r^2$

Хербицидният разтвор е нанесен като филм по повърхността на хранителната среда, съобразно площта на култивационния съд в предварително автоклавирана хранителна среда.

Отчитане на резултатите. За всеки от сортовете бяха заложени по 5 броя семена в 5 култивационни съда за всяка от приложените дози, както и контроли без хербицид. Направени са 8 отчитания от залагането в *in vitro* култура, съответно на 3-, 7-, 10-, 14-, 17-, 21-я и на 28-я ден. Проведени бяха по два независими опита за двата сорта със съответните варианти на третиране с хербицид.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

В предварителни опити е проверена кълняемостта на семената от двата сорта фуражен грах при лабораторни условия и са отчетени стойности от 98% до 100%.

Данните, представени на фиг. 1 и 2 дават информация за ефекта на хербицида Пеликан 50 СК върху този показател при двата сорта в сравнение с нетретираните контроли.

При сорт № 11 (фиг. 1) кълняемостта на семената от контролния вариант е 80%, а при всички третиращи варианти се наблюдава забавяне на кълняемостта до 14-я ден – при дози 10 и 15 ml/da, съответно 60%, а за при дози 20 и 25 ml/da – 50%.

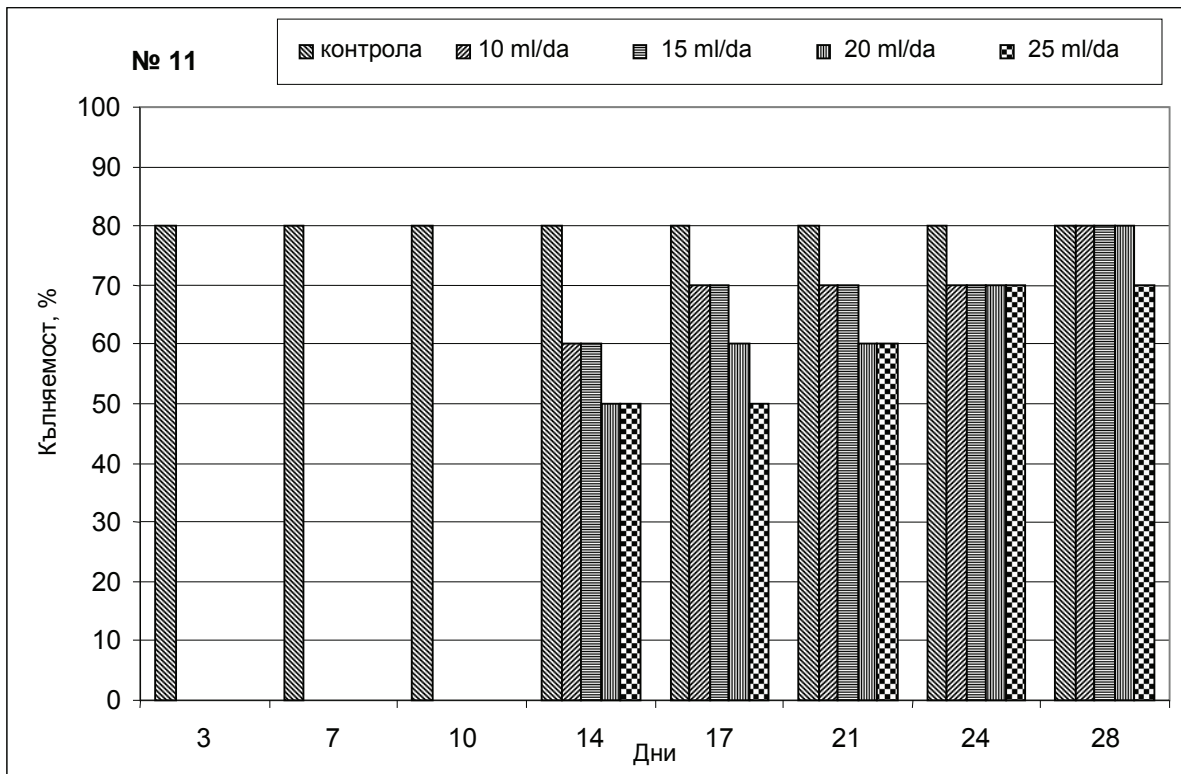
Тази тенденция се запазва до 21-я ден, но след 24-я ден негативният ефект на хербицида върху покълването на семената се преодолява и е отчетено 70% покълване във всички третиращи варианти, при 80% за контролния вариант.

На 28-я ден е отчетено изравняване стойностите на кълняемостта за вариантите, третиращи с 10, 15 и 20 ml/da в сравнение с контролата, но при доза 25 ml/da кълняемостта остава по-ниска (70%). Получените данни показват ясно фитотоксичност на хербицида при сорт № 11, която се проявява в забавена кълняемост до 14-я ден.

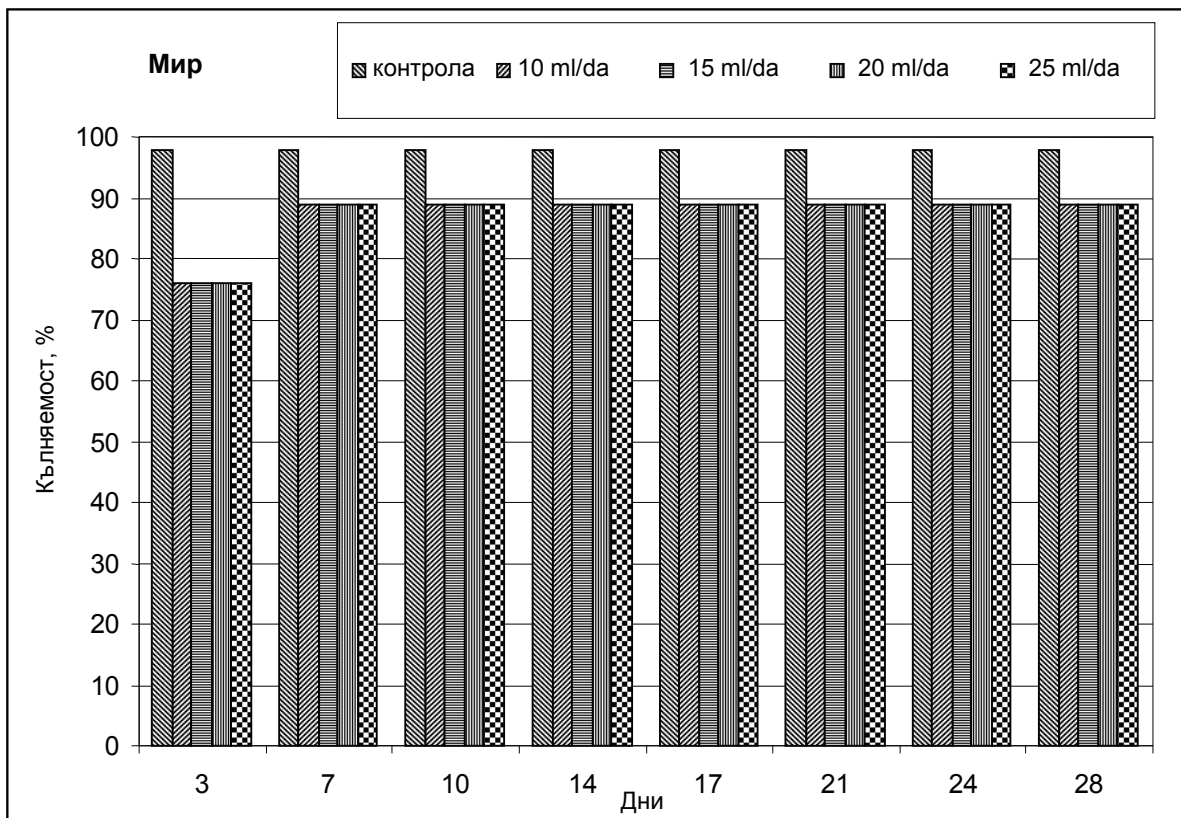
При сорт Мир (фиг. 2) се наблюдава по-ниска фитотоксичност, изразена в 20% по-ниска кълняемост на 3-я ден и до 10% от 7-я до 28-я ден, при всички варианти на концентрация на хербицида.

По отношение на други анализирани показатели и за двата сорта е установено, че третирането оказва негативно влияние върху растежните прояви на семената – забавяне на растежа, скъсени междувъзлия, липса на разклонения, средна дължина на централния корен, блокиране на синтеза на хлорофил (фиг. 3 и 4).

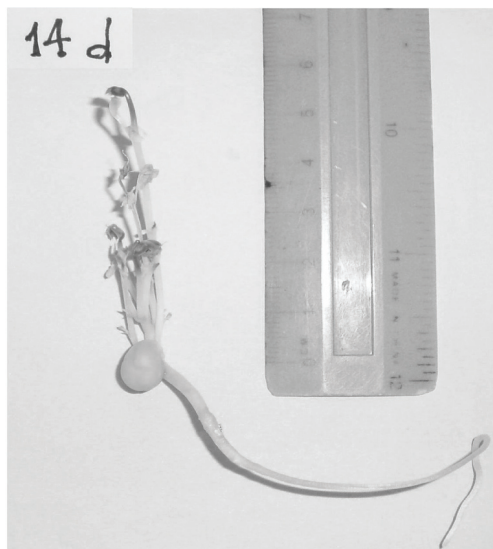
Разработването на предварителен *in vitro* тест за фитотоксичност има безспорни предимства: бърз анализ на растежните показатели на отделните култури по отношение на чувствителността към препарати и получаване на предварителна информация за новите продукти; контролирани условията на средата и елиминиране ефекта на външната среда; залагане на голям брой експериментални единици на

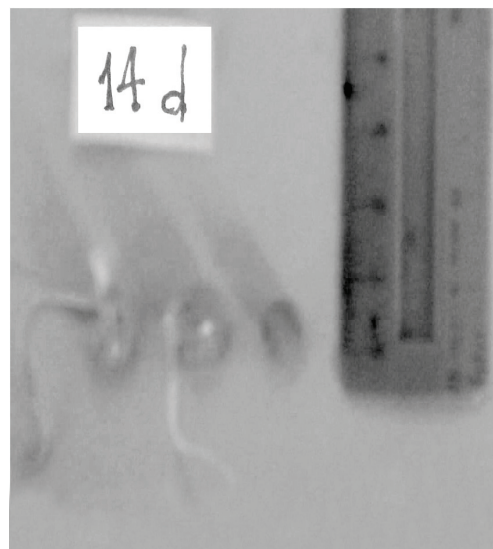
Фиг. 1. Кълняемост на семената при зимен грах сорт № 11
 Fig. 1. Seed germination in winter pea cv. № 11

Фиг. 2. Кълняемост на семената при зимен грах сорт Мир
 Fig. 2. Seed germination in winter pea cv. Mir

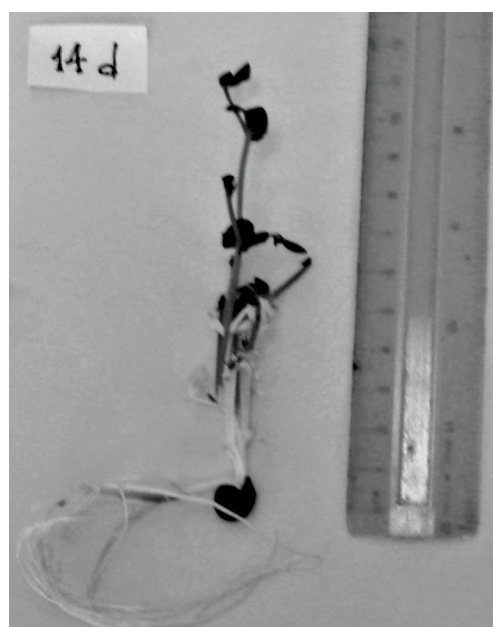
A

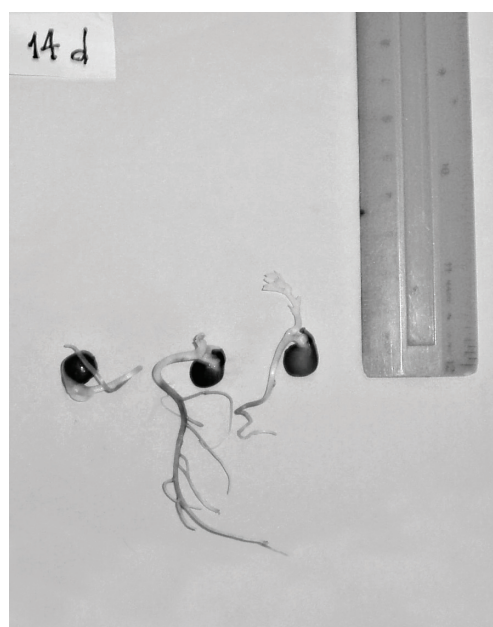
B

Фиг. 3. Ефект на хербицида върху кълняемостта и растежните прояви на семената при зимен грах сорт № 11 – 14-и ден от начало на култивирането

Fig. 3. Effect of the herbicide on the seed germination and plant development of winter pea cultivar № 11 at day 14 (A – контрола/control, B – вариант/dose 25 ml/da)

A

B

Фиг. 4. Ефект на хербицида върху кълняемостта и растежните прояви на семената при зимен грах сорт Мир – 14-и ден от начало на култивирането

Fig. 4. Effect of the herbicide on the seed germination and plant development of winter pea cultivar Mir at day 14 (A – контрола/control, B – вариант/dose 25 ml/da)

малка площ; статистическа достоверност на получените данни; екологичен и икономически ефект.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разработеният от нас *in vitro* тест осигурява получаването на достоверни резултати за чувстви-

телността на два сорта фуражен грах към хербицида Пеликан 50 СК. Това позволява да препоръчаме подобен тип изпитвания, които биха могли да се използват като тест за фитотоксичност и чувствителност на различни селскостопански култури към хербициди, особено за новите продукти на пазара.

ЛИТЕРАТУРА

Ангелова, С., Я. Гутева. 1995. Биологична и стопанска характеристика на наши и интродуцирани сортове грах. *Растениевъдни науки*, XXXII, № 1-2, 149-151

Димитрова, Ц. 1994. Влияние на хербицидите върху заплевеляването и семепроизводството при пролетен фуражен грах. *Растениевъдни науки*, XXXI, № 5-6, 60-63

Димитрова, Ц. 1998. Възможности за химическа борба с плевелите при пролетния фуражен грах сорт Плевен 4. *Растениевъдни науки*, 35, 561-564

Димитрова, Ц. 2000. Биологично изпитване на хербициди за борба с плевелите при пролетен фуражен грах. *Растениевъдни науки*, 37, 328-331

Димитрова, Ц. 2005. Влияние на Бентазон 600g/l и Флуазифоп –П-бутил 150 g/l върху плевелите и продуктивността на фуражен грах за зърно. –В: Сб. от ЮНХ – Павликени, 168-174

Димитрова, Ц. 2008. Влияние на химичния контрол на плевелите върху продуктивността на пролетен фуражен грах (*Pisum sativum* L.). *Растениевъдни науки*, 45, 243-247

Справочник на НСРЗ. 2012. Списък на разрешените за предлагане на пазара и употреба продукти за растителна защита, регистрираните торове и подобрители на почвата.

Терзиев, Ж. и кол. 2007. Учебник по Растениевъдство. Пловдив.

Тонев, Т., Димитрова, М. и кол. 2007. Учебник по Хербология. Пловдив.

Dimitrova, Ts. 2002. Effect of some Graminicides on Productivity of Spring Forage Pea. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, 8, 189-192

Murashige, T., F. Scoog. 1962. A revised medium for rapid growth and bio-assays with tobacco tissue cultures. *Physiol. Plant*, 15: 473-497